

Prosjektets tittel:			Prosjektperiode
Gran i Nord – Egenskaper til konstruksjonsvirke av gran og lutzgran fra Nordland og Troms (1225 – «Gran i Nord»).			2023–2025
Ansvarlig for prosjektet	Forfatter(e) av publikasjonen(e)	Nettsted/Litteratur	
Statsforvalteren i Nordland Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Geir Isak Vestøl (NMBU) Eirik Nordhagen (NIBIO) Martin Næsset Hillestad (NMBU) Jostein Nordeide (NMBU)	https://doi.org/10.21350/gx1p-x944	
Prosjektleder	Samarbeidspartnere	Finansiering	Bevilget beløp
Eirik Nordhagen (NIBIO)	Grunneiere, masterstudenter, skogselskaper og offentlige etater. Lokale entreprenører og sagbruk. Kommunene i Nordland, Troms og Finnmark. Begna Bruk AS. Statsforvalteren i Nordland, Statsforvalteren i Troms og Finnmark Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).	RFF Nordland Verdiskapingsfondet Skog- og trenæringa i Finnmark Skognæringa i Troms	1 800 000 500 000 100 000 100 000
Hovedmål og delmål			
Hovedmål: Dokumentere densitet, E-modul og bøyefasthet for gran (Nordland/Troms/Finnmark) og lutzgran (Lofoten/Vesterålen). Verifisere om materialet kan oppnå fasthetsklassene C18, C24 og C30 (sortert visuelt etter NS-INSTA 142).			
Bakgrunn: Ved inngangen til 1900-tallet stod Nord-Norge overfor store utfordringer knyttet til mangel på trevirke til ulike formål. Store arealer var blitt avskoget etter intensiv bruk og nytte i flere hundre år. Det oppstod en nasjonal bevissthet om behovet for å plante ny skog. De første plantefeltene på 1900-tallet og utover ble etablert som fredskogfelt. Feltene var inngjerdet og derfor beskyttet mot beiting. Store ressurser ble videre brukte på gjenreising av skogen etter andre verdenskrig. Det var derfor nå et ønske om en mer omfattende undersøkelse for å se på de tekniske egenskapene til gran i Nord-Norge. Problemstilling: Tidligere undersøkelser på trelast fra yngre skog hadde vist at styrkeegenskapene ikke var like gode som i Sør-Norge. Nå var målet å undersøke trelast fra eldre skog. Prosjektet har undersøkt styrkeegenskapene til plantet norsk gran og lutzgran. Lutzgran ble på 50-tallet vurdert som et lovende treslag og frø ble hentet fra Alaska og senere plantet i Nord-Norge. Hvilke mekaniske egenskaper har gran og lutzgran fra Nord-Norge? Er det forskjeller mellom regioner i Nord-Norge? Er det forskjell på trelasten nord og sør i Nord-Norge? Trelast kan også sorteres visuelt etter visse regler og standarder. Kan sortering og klassifisering, etter gjeldene standard, også gjøres visuelt?			

De viktigste funnene/resultatene:

Undersøkelsene av gran og lutzgran fra Nordland og Troms viste at nordnorsk trelast har betydelig bedre styrkeegenskaper enn tidligere antatt. Både tetthet (densitet), stivhet og bøyefasthet tilfredsstiller kravene til bærende konstruksjoner. Trelasten kunne i tillegg, med tilfredsstillende resultat, også sorteres visuelt.

Eldre granskog viser gode egenskaper, noe som understreker betydningen av ikke å hogge skogen for tidlig. Lutzgran skiller seg ut ved å kombinere rask vekst med styrkeegenskaper på nivå med norsk gran, og fremstår dermed som et lovende supplement til tradisjonelle treslag i nord.

Prosjektet viser samlet sett at Nord Norge har verdifulle ressurser med gran. Dokumentasjonen som nå foreligger gir et grunnlag for økt bruk av lokal trelast i byggenæringen, og legger til rette for både bærekraftig ressursforvaltning og økt verdiskaping i regionen.

Veien videre:

Resultatene kan brukes i opplæring og kompetanseheving i næring og forvaltning. Det bør gi styrket forvaltning og kunnskapsbaserte beslutninger. Kommunikasjon og synliggjøring av potensialet for nordnorsk trevirke er klart tellende. Videre forskning kan være hva, hvordan og om skogbruket skal fortsatt skal plante gran. Videre er det et klart behov for mer kunnskap om hvordan skogen skal stelles for å oppnå best mulig kvalitet.

Prosjektet vil bygge videre på eksisterende infrastruktur, etablert samarbeid, og klare behov i både fra forvaltning, treindustri og skognæring om mer kunnskap. Nye ideer og prosjekter kan derfor være aktuelt for målrettet finansiering gjennom Forskningsrådet, Innovasjon Norge, Skogbrukets verdiskapingsfond, Arktis 2030 etc. Det gir prosjekter med høy relevans for grønn omstilling, innovasjon og ressursutnyttelse i nord.